

LENA-JOEN MASSAMURHA 1912

Hannu Viranto

Länsimaiden kullankaivuhistoria tuntee useita kullankaivajiin kohdistuneita valtiovallan väkivallantekoja. Näistä tunnetuin on Australian Ballaratissa 1854 tapahtunut, kapinaan lähteneiden 27 kullankaivajan tappo. Siitä on muodostunut Lapinkin, ainakin Lemmenjoenkin kultamailla eräänlainen kullankaivajien valtiovallan kanssa käydyn taistelun symboli. Tapahtumaa kuvaava Eureka-lippu on monen kämpän seinustalla.'

Venäjällä vastaavaksi, mutta mittasuhteiltaan paljon suuremmaksi oikeustaisteluksi voi katsoa 1912 tapahtumaa, joka tunnetaan Lena-joen massamurhana. Tapahtumapaikka oli Lena-joen latvoilla Baikal-järven koillispuolella Irkutskin maakunnassa Bodaibon alueella. Kulta oli sieltä löydetty jo 1843 ja kaivu aloitettu 1864. Alueen kultarikkautta kuvastaa, että 1864-1926 siellä tuotettiin 660 tonnia kultaa.

Bodaibo sijaitsee Baikal-järven koillispuolella

Alueella sijaitsevan kullanhuudonta-alueen omisti Lena Goldfields. Sen osakkaina oli liikemiehiä myös Lontoosta ja Pariisista. Venäjältä omistajia olivat mm. tsaari Nikolai II:n äiti Maria Feodorovna ja kreivi, sittemmin pääministeri Sergei Witte.

Kullankaivajien elinolosuhteet olivat hyvin ankaria. Työpäivä oli 15-16 tuntia. Työturvallisuus heikkoa, 1000 työntekijää kohti tapahtui 700 työtaturmaa. Palkka maksettiin kuponkeina, joilla sai ylihintaan ostaa ruokaa

alueen ainoasta, kultayhtiön omistamasta kaupasta. Pitkään tulehtunut tilanne kärjistyi siitä, että kaupasta myytiin pilaantunutta lihaa, joka osoittautui orihevosen sukuelimiksi. Tämä oli viimeinen pisara.

Maaliskuussa 1912 työntekijät menivät lakkoon. Samalla purkautui tyytymättömyys työolosuhteisiin yleensäkin. Lakkolaiset esittivät vaatimuksen 8-tuntisesta työpäivästä, 30 prosentin palkankorotuksesta, eittyydyttävästä työsuorituksesta tai sairastumisesta annettujen sakkojen lopettamisesta sekä ruoan jakelun ja laadun parantamisesta. Lakkoon osallistui 6000 työläistä.

Kullankaivajia ja huoltoväkeä Bodaibon kylässä

Sotilaiden tulituksessa kuoli 270

Yhtiön vaatimuksesta paikalle tuotiin maaliskuun 17. päivänä tsaarin armeijan joukkoja. Heitä oli yli 100. Nämä välittömästi vangitsivat lakkokomitean kaikki jäsenet. Vastalauseeksi 2500 työläistä marssi aseettomina alueen keskukseen jättämään valituksen tapahtumasta viranomaisille ja tuomarille. Sotilaat ryntäsivät paikalle ja aloittivat tulituksen, jossa kuoli 270 ja 250 haavoittui.

Surmatut koottu yhteen

Paikalliset viranomaiset toimivat välittäjinä ja tekivät sovintotarjouksen. Sen ehdot eivät tyydyttäneet lakkolaisia. Bodaibon työläisten lakko jatkui elokuuhun saakka, johon mennessä kaikkiaan 9000 työntekijää irtisanoutuivat ja siirtyivät muille kultakentille. Uudet työntekijät palkattiin pääasiassa Kiinasta ja Koreasta. Venäläiset boikotoivat.

Massamurha aiheutti lakko- ja protestiaallon koko Venäjällä. Kautta Venäjän syntyi tukilakkoja- ja protestimarsseja. Niihin osallistui yli 300 000 henkilöä. Esimerkiksi Pietarissa oli työpaikoilla 1000 tukilakkoa. Tapahtumat sijoittuivat Venäjän poliittisten levottomuuksien aikaan. Vuonna 1905 oli ollut suurlakko ja myöhemminkin oli jatkuvasti tsaarin vastaisia lakkoja poliittisista syistä.

Poliittisten lakkojen määrä oli vähentynyt 1912 mennessä. Bodaibon tapahtumat synnyttivät uuden protestiaallon. Vallankumouksellinen Vladimir Lenin kannattajineen tukivat lakkoaltoa. Josif Stalin totesi, että ”Lena-joen ampumiset mursivat hiljaisuuden jään ja paheksunta pani virran taas liikkeelle”.

Lena-joen tapahtumat johtivat jo kahden kuukauden kuluttua lainsäädännön muuttamiseen, jolla turvattiin sairausajan ja työtapatuorman palkka sekä työntekijöiden eräänlaisen luottamushenkilöjärjestelmän luominen. Lena-joen massamurha sai siten laajat yhteiskunnalliset seuraukset koko Venäjällä.

Venäjän parlamentti -duuma - perusti tutkintakomission, jonka johtajaksi tuli poliitikko Alexander Kerenski. Hän toimi tehtävässään tarmokkaasti ja tuomitsi julkisuudessa tapahtumat. Se lisäsi hänen suosiotaan, joka johti duuman puheenjohtajuuteen 1917 ja väliaikaisen hallituksen johtajaksi.

Kullankaivun länsimaisen sarron symboli Eureka ja Lena-joen massamurha eroavat paitsi surmattujen määrän suhteen myös sikäli, että Australian Ballaratissa ainakin osa surmatuista oli aseistettuja ja kyse oli näin ollen aseellisesta kapinasta. Ei tiedetä, kumpi osapuoli avasi ensin tulen. Venäjän Bodaibossa surmatut olivat täysin aseettomia eikä lakon lisäksi ollut heidän taholtaan väkivaltaista toimintaa.